

anxaf
88-B
17345

Digitized by the Internet Archive
in 2015

<https://archive.org/details/perhasselberg18500berg>

TECKNING AF A. ZORN.

PER HASSELBERG

1850—1894

MINNESBLAD

UTGIFVET AF

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENING

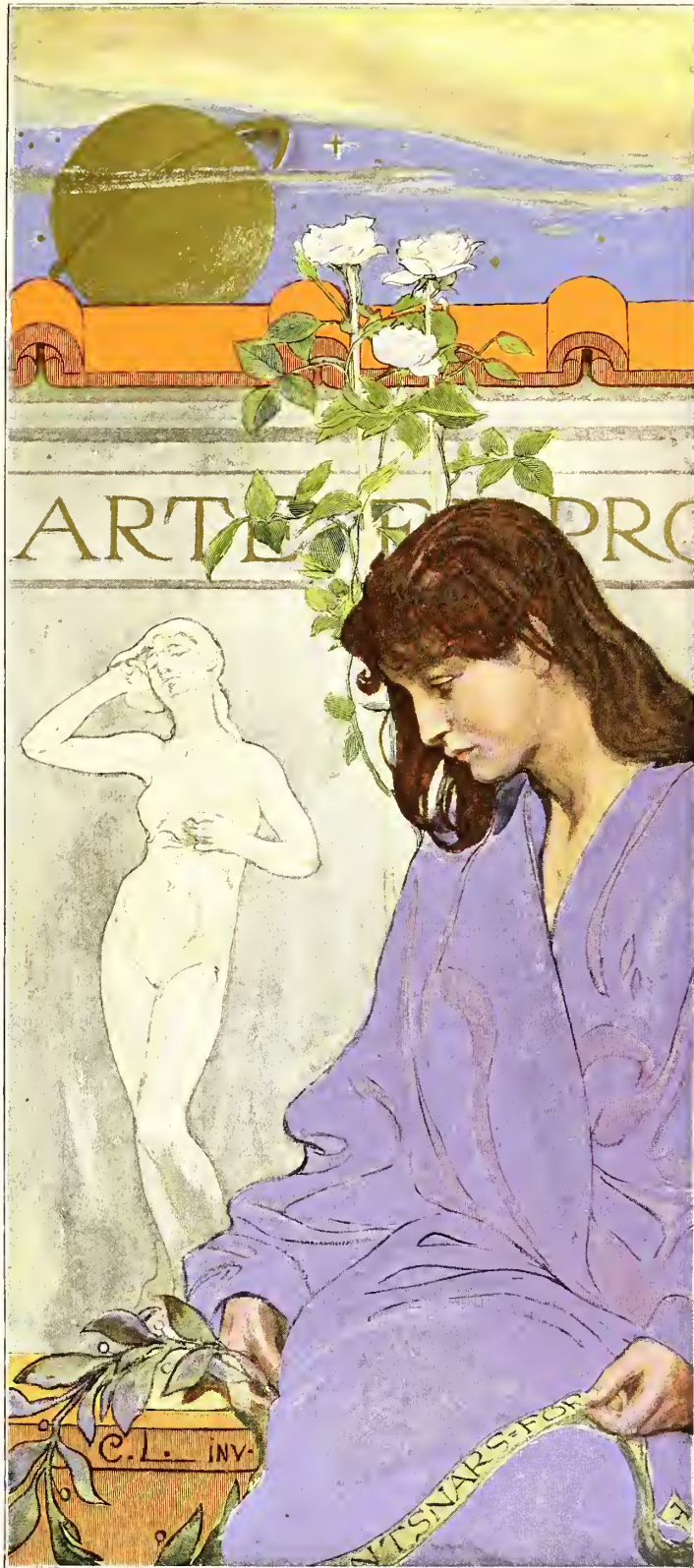
SVERIGES
ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGENS
ALBUM VI

REDAKTIONSKOMITÉ:
F. U. WRANGEL, R. BERGII, ALF WALLANDER,
BIRGER MÖRNER, KARL WÄHLIN.

ETSNINGARNA TILL BILDERNA ÄRO,
MED UNDANTAG AF PORTRÄTTET SAMT MOTSTÄFNDE BILD OCH BILDEN SID. 37,
UTFÖRDA I W. SILFVERSPARRES GRAFISKA ANSTALT.

BILAGA: SNÖKLOCKAN,
DIKT AF ERNST JOSEPHSON,
FÖR EN RÖST OCH PIANO KOMPONERAD AF KARL VALENTIN.
OMSLAGSTECKNINGEN AF NILS KREUGER.

De konstnärliga och litterära bidragen till denna publikation äro lämnade utan någon godtgörelse. Nästan alla fotografier, efter hvilka reproduktionerna äro utförda, äro likaledes gratis ställda till vårt förfogande af ägarne till konstverken eller andra intresserade. Till alla dem, som på dessa sätt visat sin välvilja för publikationen och möjliggjort dess utgifvande, få komitérade uttala sitt värdsamma tack.

FÖRSLAG TILL GRAFVÅRD
ÖFVER PER HASSELBERG.
AKVARELL AF CARL LARSSON.

Tillhör kompositören Wilhelm Stenhammar.

FRÅN BOULEVARD ARAGO 65.

PER HASSELBERGS LIFSVERK.

Hvad som utvecklade snickargesällen Per Hasselberg till konstnär var icke, såsom han själf ofta envist gjorde gällande, enbart en vaken och outtröttlig arbetsflit. Det var i ännu högre grad den lyckliga föreningen af ett allvarligt och trots vissa utprägladt materialistiska tendenser ofta *djupt poetiskt* tänkande — med en medfödd känslighet för *formens skönhet*, så stor, att den torde komma honom att bland svenska skulptörer intaga platsen närmast Sergel.

Redan under arbetet i snickarverkstaden hade Hasselberg gripits af grubblet öfver *formens problem*. De möbler, stolar, bord, skåp, speglar, dörrstycken hans öga dagligen betraktade blefvo för honom något mera än blotta moderna marknadsartiklar. — Han såg på dem som voro de lefvande organismer, hvilka liksom den mänskliga voro bestämda att i sina formers *ändamålsenlighet* äga den första betingelsen för sin — skönhet. Från denna synpunkt bedömde han också deras värde. Själfva stommens, det vill säga grundformernas skönhet var det första villkoret för ett gillande omdöme från Hasselbergs sida. Ornamentiken tillkom endast för att ytterligare höja, accenturera och värdera dess grundformer; den hade därvidlag att strängt rätta sig efter hvarje forms vikt i ensemblen, efter dess plats och dess

FORSLAG TILL GRAFVÅRD OFVER J. L. RYNEBERG,
belönad med första priset. Originalskissen i Borgå.

natur i öfrigt — framför allt efter materialets egendomligheter. Aldrig fick ornamentiken, äfven i sin största och djärfvaste rikedom, öfverrösta grundformerna eller fuska bort dem för ögat. När en välskapad kvinna smyckade sig, var det för att ytterligare framhäfva sin skönhet. I fråga om en konstnärlig möbel spelade ornamentiken en liknande roll med dessa smycken; de skönaste smycken kunde lika litet göra ett oformligt och oändamålsenligt ting välformadt som de kunde göra lytta kvinnor välskapade. Men därmed fick det också vara slut med hvarje likhet mellan ornamentik och lösa smycken, ty hvad ornamentiken framför allt annat icke fick verka var: »påhängd»; den skulle växa organiskt fram ur de stora grundformer den prydde — den skulle verka lika oskiljaktig från dem som de små krusiga böljorna eller de stora stormvågorna från hafvet.

När Hasselberg talade om formen af ett skåp eller när han talade om formen hos en kvinnlig staty använde han med lika stor kärlek det franska ordet *volupté*,

Fot. B. Orling.

«LE CHARME.»

I brons hos direktören Carl Robert Lamm i Stockholm.

Fot. Aron Jonason.

»COCO.»

I gips i Göteborgs museum.

Fot. Aron Jonason.

SNÖLOCKAN.

I marmor i Nationalmuseum, Fürstenbergska galleriet i Göteborg, Glyptoteket i Köpenhamn samt hos enskild ägare i Amerika; dessutom flera gånger reproducerad i marmor i mindre skala.

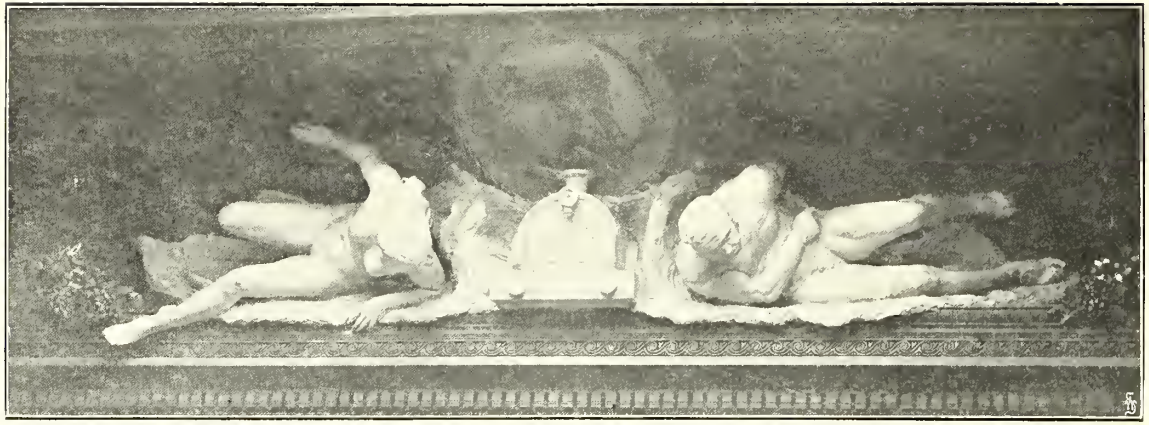

Fot. Gen. st. lit. anst.

ERNST JOSEPHSON.
I brons i Nationalmuseum.

för att därmed beteckna den egenskap, såväl i fråga om formkomposition som i fråga om själfva handverket, hvilken han ansåg tyda på högsta sinne för form-skönhet. Michel Angelos konst bar allt igenom prägeln af denna formens »volupté». Den talade högt ur alla hans verk — särskildt ur hans bildstoder — ur dess stora, flytande linier, ur dess voluminösa formmassor, upptornade och afrundade som åskmoln, ur dess stolta och pompösa poser, ur hela den breda och dock så knutna stil, som Michel Angelo uppfunnit och hvars ideal var stoder så afrundade och slutna kring sig själf, »att de kunde rullas utför berg utan att några bitar skulle slås af på vägen». Hasselberg anförde gärna detta uttalande af Michel Angelo om idealet för skulptur; med det kritiserade han detta förfärliga sprittande med armar och ben i alla väderstreck, som är så utmärkande för vår tids skulptur — och så oplastiskt.

Liksom Hasselberg inom skulpturen hatade alla sådana »strålförmade» figurer, så afskydde han inom möbelindustrien alla onödigt utstående eller lösa sirater, hvilka kunde förtaga det intryck af knuten fasthet och styrka hos ett föremål, som han ansåg vara väsentligt för dess skönhet. Torrhet och kantighet var också ett ondt, som borde undvikas; genom omväxling af raka och svängda linier kunde man ernå denna »afrundning utan slapphet», som först gjorde ett föremåls form till en »volupté» för ögat, liknande den man inom naturriket erfor inför den starka, friska människokroppen.

Fot. Aron Jonason.

ÅNGAN.

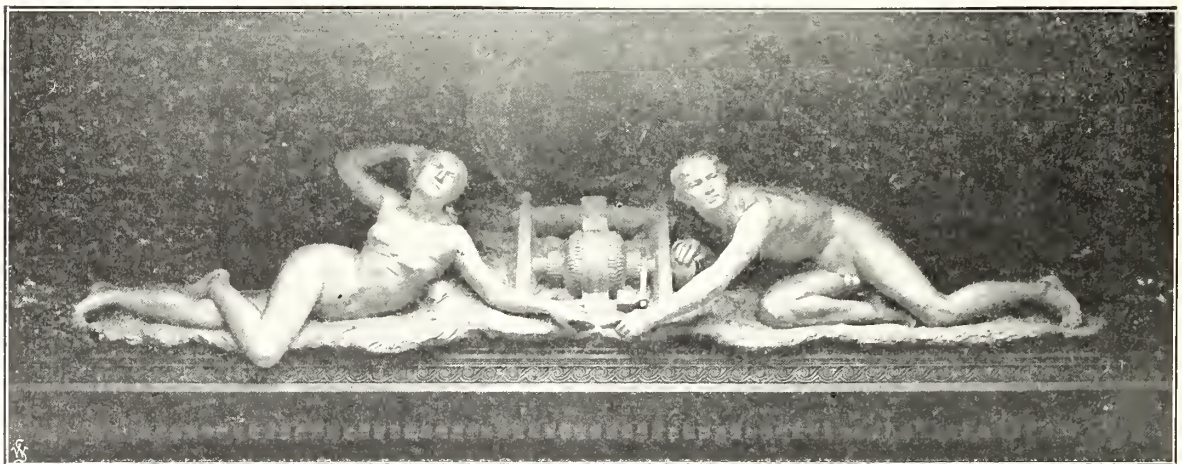
I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

Ett konstföremål skulle framför allt ge intryck af att vara ett samlat, afrundadt och organiskt helt, till alla delar lämpadt efter ändamålet och materialets beskaffenhet.

För Hasselberg stod det klart, hur nära lagarna för formens skönhet inom industrien äro förenade med lagarna för de organiska naturformernas, särskildt människokroppens skönhet, hvilken det är skulptörens specialitet att åskådliggöra. För honom fanns heller icke inom de sköna formernas värld någon klyfta, som skilde konstens område från industriens. Han förfäktade ifrigt den åsikten, att alla, som i sitt arbete hade att vinnlägga sig om formens skönhet — den obetydligaste handverkare likaväl som konstnären, skulle inträngande studera *människokroppen*, för att genom den förädlande kunskapen om tillvarons högsta former lära känna de lagar, hvilka i mer eller mindre grad härska öfver all formskönhet. Människokroppen var formkunskapens störste läromästare.

* * *

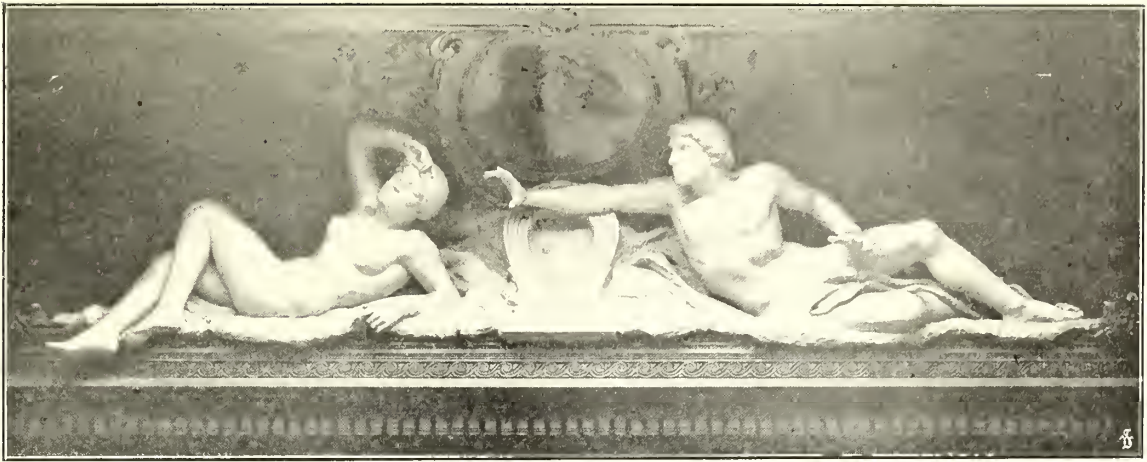
Hos en man med så utprägladt sinne och intresse för den yttre formen som Hasselberg äga naturligt nog äfven idéer och känslor en stark benägenhet att taga kroppslig form. Skulpturen var därför Hasselbergs *naturliga* känslspråk.

Fot. Aron Jonason.

ELEKTRICITETEN.

I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

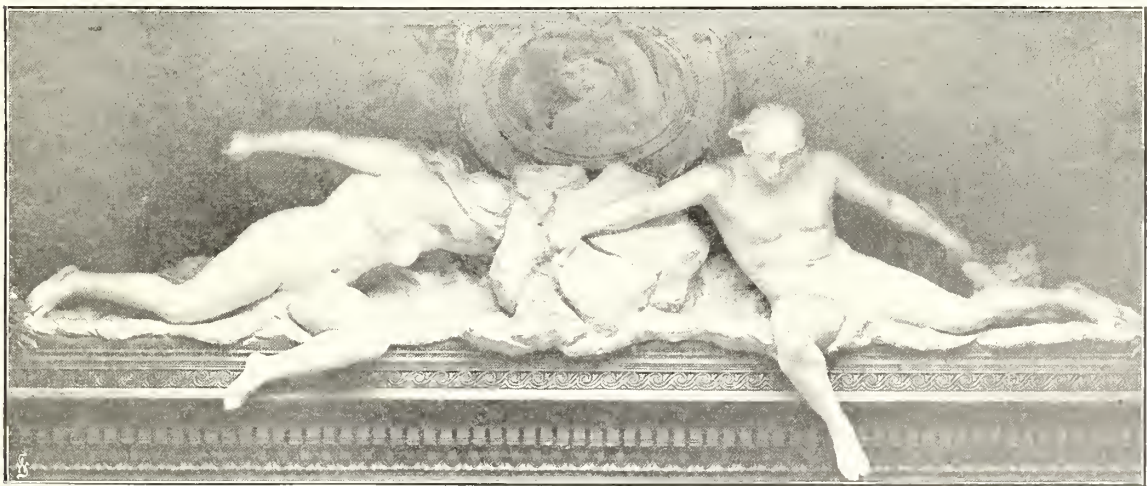

Fot. Aron Jonason.

MAGNETISMEN.

I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

Jag antydde i början, att Hasselberg hyllade den materialistiska världsåskådningen. För icke känslomänniskor torde denna i allmänhet utesluta all håg för mystik och därmed möjligheten till poetiskt tänkande. För känslomänniskan Hasselberg var det icke så; han fann inom gränserna för denna åskådning ett poetiskt fält, hvilket, att döma efter hans verk, var det som bäst lämpade sig för honom att bruka. För Hasselberg existerade det en *naturdrifternas* och *naturkrafternas* poesi, härligare än hvarje annan, stundom skär och vek, stundom vild och gripande, alltid högstämd och vördnadsbjudande som dess stora moder: naturen själf. I Hasselbergs känsliga inbillning skapade denna poetiska syn på naturen gång på gång kroppsliga väsen, formade efter människans beläte. Hans konstskickliga hand hjälpte sedan de hårda, klumpiga marmorblocken att imitera dessa väsen i deras mjukaste rörelser. »Snöklockan», »Grodan», »Uppfinnaren», »Farfadern», »Näckrosen» äro olika uttryck för dels medvetna dels omedvetna rörelser och drifter inom människan. »Ångan», »Elektriciteten», »Magnetismen», »Dynamiten» m. fl. dekorativa

Fot. Aron Jonason.

DYNAMITEN.

I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

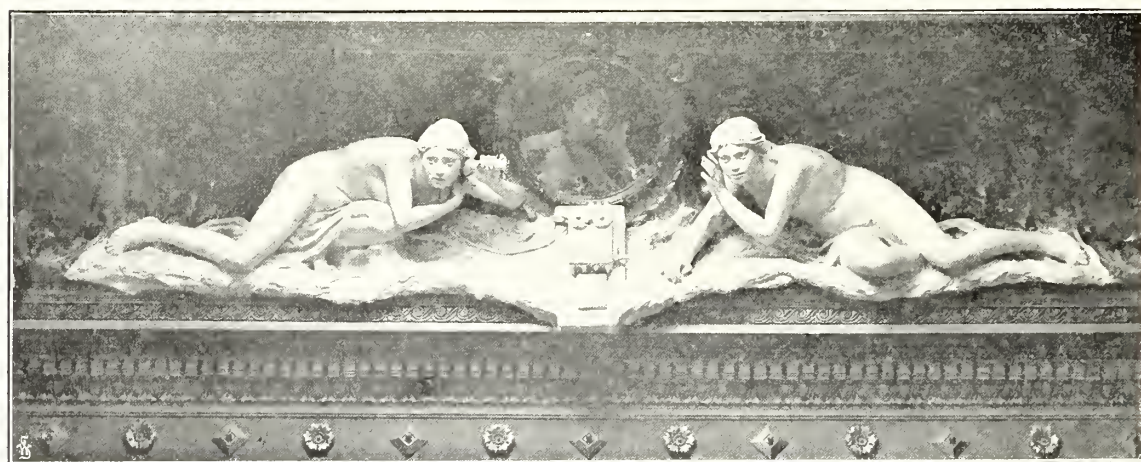
Fot. Aron Jonason.

FOTOGRAFIEN.

I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

takfigurer i Fürstenbergs galleri äro symboliseringar i människohamn af naturens underbara krafter. Frågan om hvar det medvetna slutar och det omedvetna börjar inom människan hörde till dem, som lifligt intresserade Hasselberg, och man ser detta intresse afspegladt i flera af hans verk.

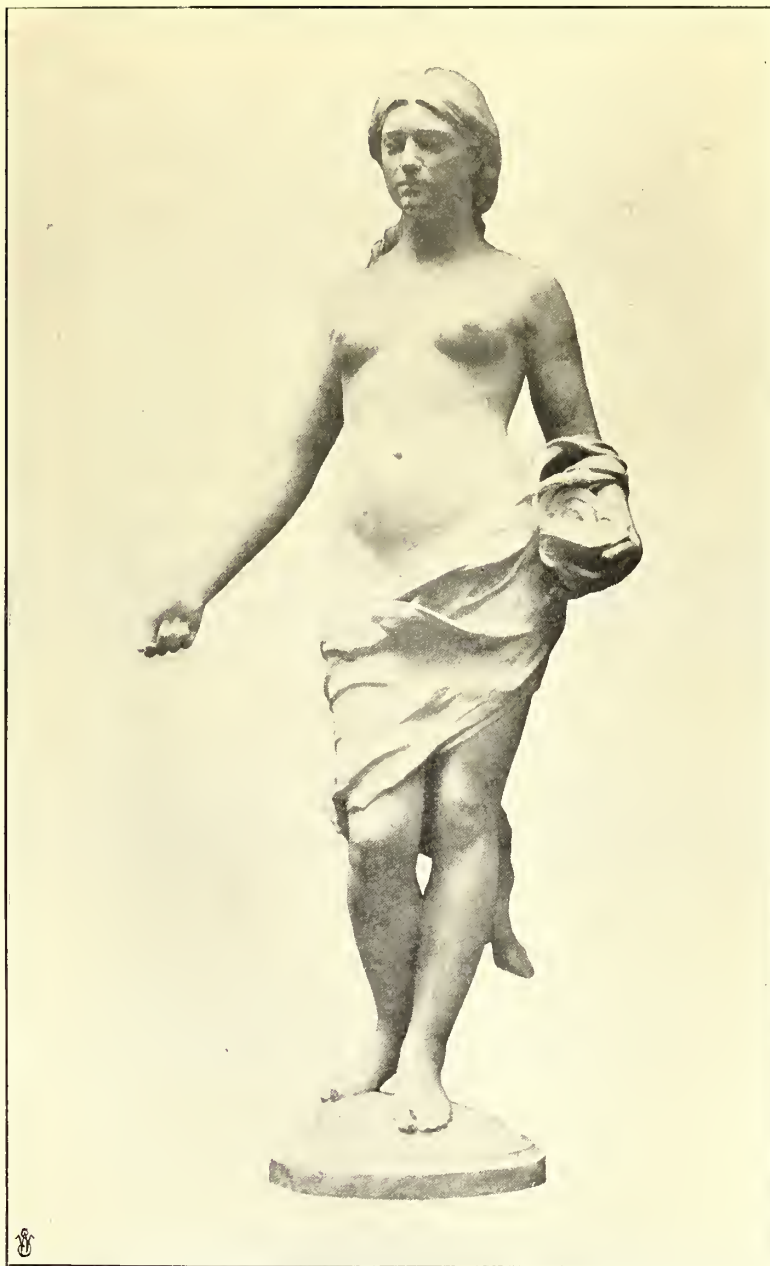
I en liten vindschammare i ett af den bullrande världsstadens arbetarkvarter påbörjade Hasselberg år 1880 den staty: Snöklockan, hvilken med ett slag skulle af den flitige handverkaren göra en frejdad konstnär. Med ett yrkesstipendium å 500 kronor hade Hasselberg kommit från Stockholm till Paris i afsikt att stanna där två år. Medan hans hand i snickareverkstaden snidade stolsben, arbetade hans hjärna med idéen till Snöklockan. Under sparade timmar lade han sedan upp sin figur i lera hemma på vindschammaren, där det enligt hans egen utsago var så trångt, att han nätt och jämt kunde gå rundt om sitt arbete. Redan förut hade han emellertid där, likaledes på fristunder, utfört ett par figurer af mindre betydelse och till och med i en täflan för en vård på Runebergs graf vunnit ett första pris från Finland. Snöklockan blef gjuten i gips till salongen 1881, men i marmor uppstod den kort därefter i än fullkomligare skönhet. Det »snickararbetet» var så godt och med-

Fot. Aron Jonason.

TELEFONEN.

I Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

Fot. Aron Jonason.

»LA SEMEUSE.»

I brons å fontän i Brunnsparken i Göteborg;
modellen i Göteborgs museum.

AXEL BORG.

I gips hos konstnären Axel Borg i Örebro.

Genom samtal med Hasselberg har jag dock upprepade gånger blifvit stärkt i den uppfattningen, att Snöklockan närmast är att fatta som en symbol af den vaknande kärleksdriften, hvilken sliter omedvetenhetens bojar och fyller det späda kvinno bröstet med aningar om den sols värmande kyssar, som heter kärlek. Stilla lyfter hon hufvudet; ögonlocken äro ännu slutna, liksom tyngdes de af drömmar, men i nästa stund skola de långsamt öppnas, och blicken skall söka ut i rymden för att finna den lycka, som hägrat i drömmen. Stilla

förde så mycket berömmelse, att det därefter inte längre kunde bli tal om några stolsben för dess upphofsman. Konstnärstieteln häftade nu också för alltid, med eller mot Hasselbergs vilja, vid hans namn.

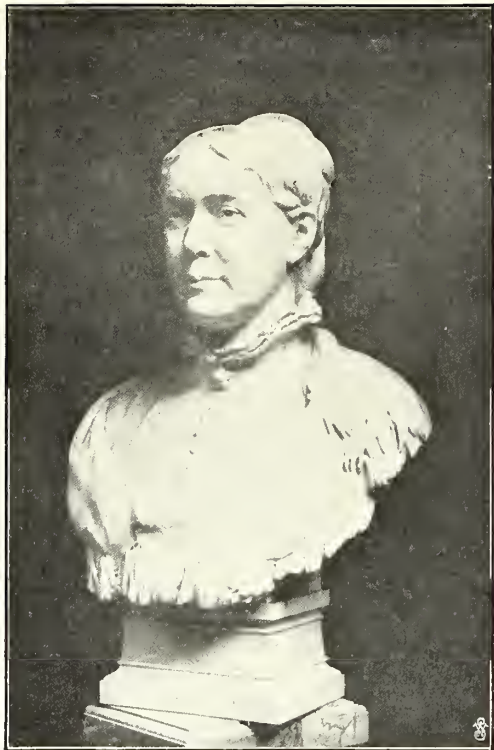
Man har i Snöklockan sett en symbol af vårens uppvaknande, »smekt af sol och ljumma vindar». På fotstället fanns också — första gången den exponerades — inristad följande af en fransman skrifna vers:

Fleur de la neige, découvre ton sein du lien,
qui t'empêche de t'épanouir!
Annonce sur la terre le grand réveil. Un
baiser du soleil, et tout respire.

Fot. Gen. st. lit. anst.

CARL SKÄNBERG.
I gips i Nationalmuseum.

Fot. Aron Jonason.

FRU GÖTHILDA FÜRSTENBERG.
I marmor i Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

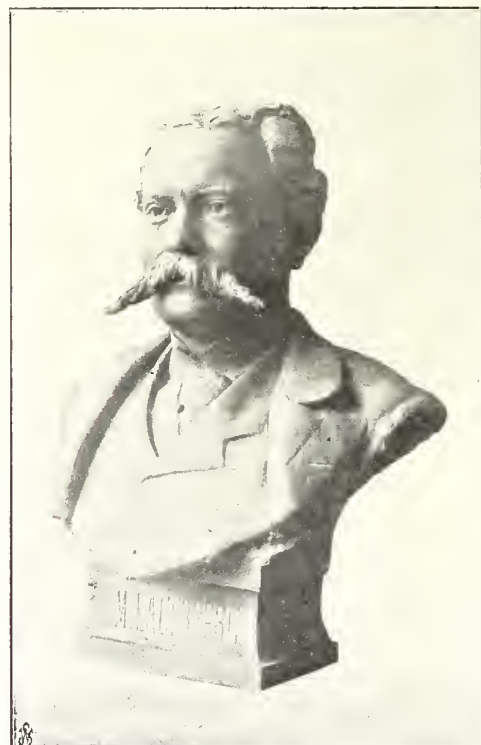
— med denna halft medvetlösa rörelse af handen, som så rörande väl uttrycker uppvaknandet — stryker hon locken från kinden. Den andra handen hvilar vid hjärtat, där den stora förvandlingen nu synes försiggå — där vid kärlekens annalkande flickans känslor bytas i kvinnans. Den ädla, kyska resningen på den späda gestalten lekamliggör den känslans renhet, som fortfarande lefver inom henne. Kärlekens heta kyssar ha ännu ej bränt hennes svala marmorpanna. Snöklockan talar ett känslspråk, som vi nordbor förstå bättre än andra. Den talar om den kärlek, som spirar ren i snöns hemland — i Norden.

Efter bilden af snöklockan lämnar det ena konstverket efter det andra Hasselbergs *atelier*; numera ägde han en sådan. Fontänen i Göteborgs brunnsark med dess kvinnofigur »La semeuse» var väl det första af dessa. Själfva arkitekturen är

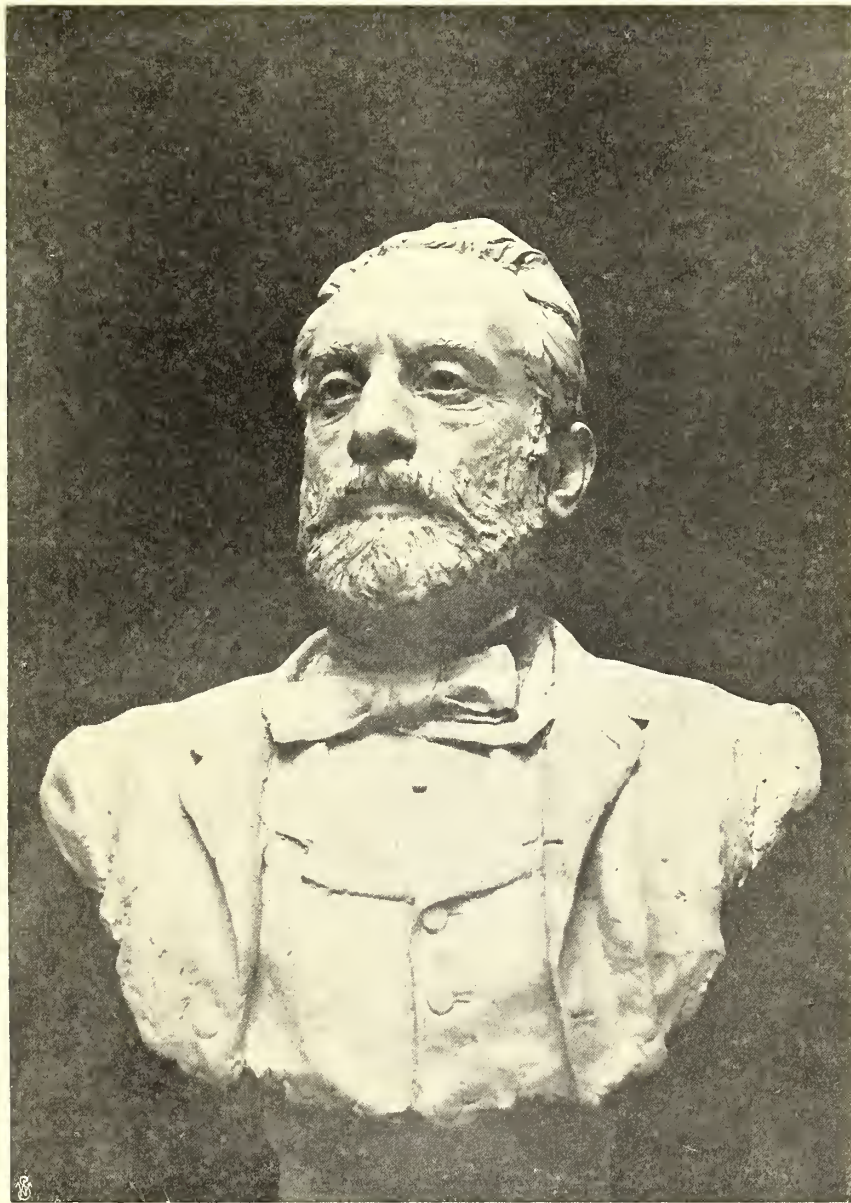
Fot. Aron Jonason.

S. A. HEDLUND.
I brons i Göteborgs museum.

Fot. Aron Jonason.

M. LAGERBERG.
I brons i Göteborgs museum.

Fot. Aron Jonason.

PONTUS FÜRSTENBERG.

I gips hos herr Pontus Fürstenberg i Göteborg.

Fot. Aron Jonason.

ESKISS TILL MONUMENT ÖFVER AXEL OXENSTIERNA.

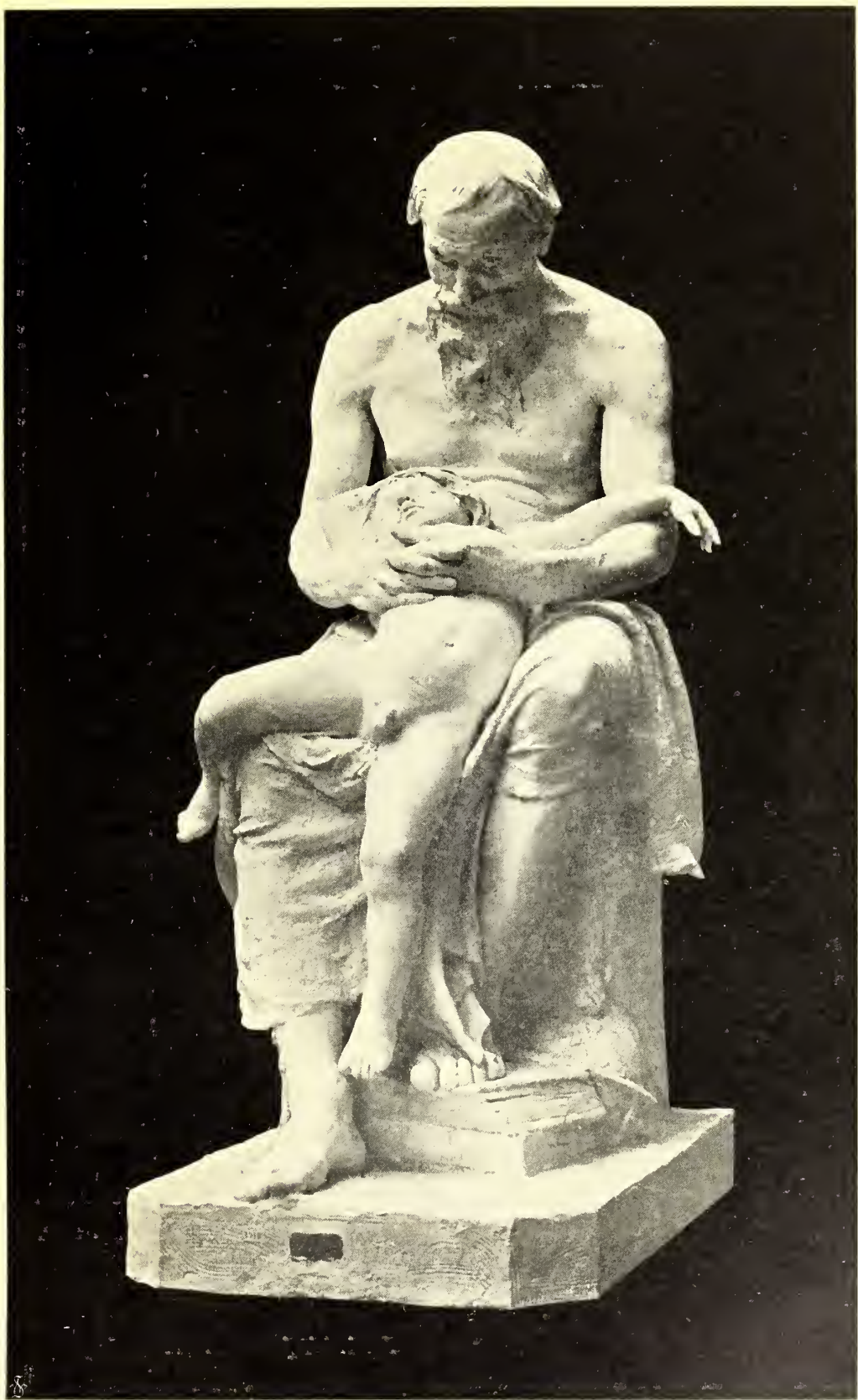
I gips i Göteborgs museum.

Fot. Aron Jonason.

VÅGENS TJUSNING.

I gips i Göteborgs museum.

FARFADERN

I marmor (huggen af Chr. Eriksson) i Göteborgs museum, i brons i Humlegården i Stockholm.

Fot. Gen. st. lit. anst.

GRODAN.

I marmor i Fürstenbergska galleriet i Göteborg;
reproducerad i mindre skala i marmor.

Fot. C. V. Roikjer.

UPPFINNAREN.

I gips hos herr L. Faxé i Malmö.

smäcker och elegant, men figuren är ett föga personligt konstverk, hur vacker den än eljest är. Det hela tillkom på beställning af Göteborgs stad, och jag tror ej Hasselberg någonsin var helt gripen af denna uppgift. »Vågens tjusning» kallar han sitt därpå följande arbete. Det framställer en kvinnofigur, som med ett fascineradt uttryck i blicken och med en på samma gång framåtskridande och tillbakaryggande rörelse i sin gestalt drages mot forsen, hvilken senare åskådliggöres genom ett fragment af Näckens harpa vid hennes fot. Figuren är alltigenom känslig och ädel i formen; särskildt är dess dubbelrörelse fint och måttfullt uttryckt, men — och detta är ett viktigt men — utan rubriken i katalogen blir statyn oförståelig.

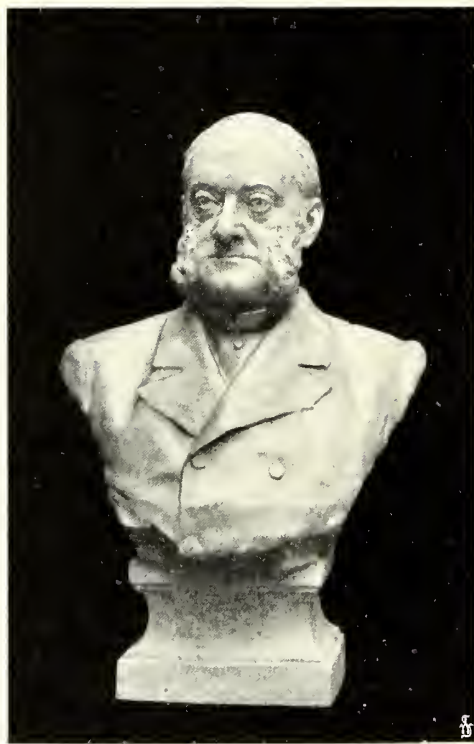
En allmän glädje blef det inom konstnärslägret i Paris den dag Hasselbergs »Farfadern» stod färdig i lera. Det var ett manligt verk, strängt i formen och djupt i tanken. — — Här hade Hasselberg med de enklaste medel lyckats i ett moment

Fot. Aron Jonason.

FRU OLOF WIJK.

I marmor hos herr O. Wijk i Göteborg.

Fot. Aron Jonason.

OLOF WIJK.

I marmor hos herr O. Wijk i Göteborg.

Fot. A. Dahlgren.

CARL WAHLUND.

I gips hos professor C. Wahlund i Uppsala.

åskådliggöra kontrasten mellan den slumrande lifskraften i livvets morgonstund och den likaledes slumrande kraften mot dess afton. Medan gossen i farfaderns knän visar oss den ännu opröfvade lifskraften, hvilken i sömnen ökar sin styrka, visar oss gubben den pröfvade lifskraften, hvilken efter livvets hårda dust i sömnen äger en fristad. Gossen intar under sin lyckliga djuriska hvila den mest vårdslösa och obundna ställning — en slående kontrast till gubbens ännu i sömnen behärskade hållning, hvilken synes beräknad att väl-taligt skildra den bundna kraften i dess höga ro. Gruppen var utförd med en bredd och en kraft, som fullständigt bedårade åskådaren. Det fanns något af högheten i Michel Angelos Moses hvilande där-öfver.

HASSELBERG I SIN ATELIER I STOCKHOLM.

För dem, som sågo detta arbete i lera på Hasselbergs atelier, blef det en missräkning, när de en tid därefter sågo det gjutet i gips på salongen i Paris. Den hvita, ogenomskinliga gipsen hade gjort det hela klumpigare samt neutraliserat de mäktiga spåren af Hasselbergs formsäkra tumme, hvilka i den mjuka leran gjort sig så lefvande gällande. Draperiet kring gubbens länder hade blifvit märkbart tyngre och oböjligare. Hasselberg gjorde sedermera ett försök att reparera dessa fel direkte på gipsen, men det svårhandterliga materialet lade hinder i vägen för ett lyckligt resultat. Hans önskan var att själf få hugga gruppen i marmor och då i detta material, som han så fullständigt behärskade, söka återvinna det lif, som gått förloradt i gipsen. Beställningen på ett marmorexemplar kom också efter en tid, men Hasselberg var då redan så upptagen af annat arbete, att han såg sig tvungen att uppskjuta dennas utförande. Han uppsköt det tyvärr så länge, att under tiden den hjärtsjukdom, hvaraf han led, hann uppställa oöfverstigligare hinder därför. Emellertid är det mig en glädje att kunna nämna, att den mecenat, som gaf den omtalade beställningen, efter Hasselbergs död öfverlät den samma på Christian Eriksson, därvid följande en af Hasselberg på dödsbädden uttalad önskan. Farfadern, åter uppstånden till nytt lif i marmorn, utgör nu en af Göteborgs museums förnämsta prydnader. Ett annat exemplar af samma grupp, gjuten i brons, har på initiativ af en mängd bland Hasselbergs vänner och beundrare som bekant uppsatts i Humlegården. Därigenom har realiserats en af konstnärens älsklingsidéer, nämligen att pryda folkets parker med skulpturala konstverk, ej uteslutande föreställande historiska personligheter.

Närmast efter »Farfadern» följer bland Hasselbergs verk: »Grodan» — en i allo originel uppenbarelse, präglad af den mest osökta humor. Statyns ställning imiterar

Fot. B. Orling.

H. K. H. PRINS EUGEN.
I brons hos H. K. H. Prins Eugen.

en grodas; till yttermera visso sitter på fotstället framför flickan en groda i samma ställning som hon själf. »Une grenouille» kallar fransmannen en flicka i slynåldern, däraf idéen. Statyn symboliserar det primitivt mänskliga — omedvetenhetens tillstånd. En bättre representant för det omedvetna än denna flicka, som med näsan i vädret och blicken riktad in i det blå intet njuter tillvaron på samma sätt som grodan framför henne, kunde Hasselberg ej gärna finna. Hvad konstskicklighet i formbehandlingen beträffar, torde grodan vara det förträffligaste verk Hasselberg åstadkommit. Dess rygg är i marmorn utförd med en finess i detaljerna, som kommer åskådaren att formligen se, hur det spritter af lifslust i den unga kroppen. Oaktadt lifligheten och realismen i behandlingen äger statyn i sin helhet dock ett orubbligt plastiskt lugn och tillhör på intet sätt det slags realistiska genreskulptur, som man så ofta ser i Frankrike. Hvad Hasselberg lärde sig af franska skulptörer var teknisk fulländning; hvad han däremot ej ville lära af dem — och detta länder honom till heder — var deras allt mer öfverhandtagande benägenhet att göra skulpturen »pittoresque», d. v. s. att gifva figurers ställningar och uttryck, draperiers fall, omgifvande föremål etc. denna lediga hållning, som man ser å målningar, och

som där, tack vare bakgrunden och en konkret stil i öfrigt, äger sitt berättigande. Skulpturen är, oaktadt den framställer formen handgripligare än måleriet, en mycket mer abstrakt konst — med strängare fordran på idéel stil.

»Uppfinnaren» kallar Hasselberg en staty, föreställande en gosse, hvilken tankfullt sysslar med ett litet vattenhjul. Den bildar på sätt och vis en lämplig kontrast till den tanklösa grodungen, men står, både hvad komposition och utförande angår, långt tillbaka för denna.

Efter sin hemflyttning till Sverige påbörjar Hasselberg det verk, som bland de afslutade statyerna blef hans sista. Det är utan tvifvel ett af hans märkligaste och personligaste arbeten, fulländadt så väl i hänseende till komposition som till teknisk färdighet. Statyn föreställer en liggande kvinnofigur, och han kallar den »Näckrosen». Den latinska benämningen å denna blomma (*Nymphæa alba*) gaf tillika med berättelsen om, hur vattnets fagreste blomma uppstiger från sjöbotten till vatten-

Fot. T. Wählin.

LOUIS DE GEER.

I marmor i Nationalmuseum.

Fot. T. Wählin.

VIKTOR RYDBERG.

I marmor, huggen af Chr. Eriksson, i Nationalmuseum.

Fot. Aron Jonason.

PONTUS FÜRSTENBERG.

I brons i Fürstenbergska galleriet i Göteborg.

Fot. Aron Jonason.

OLOF WIJK.

I brons hos herr O. Wijk i Göteborg.

ytan för att befruktas, Hasselberg idén till hans verk. Hvad »Näckrosen» symboliserar, är nämligen naturens eviga tendens till fortplantning. För den kyskhet som gjorde »Snöklockan» så rörande, har Hasselberg ingen plats, då det gäller att blåsa en levande anda i den kvinnostaty, hvilken i sina formers karakter och sin rörelse skall försinnliga naturens vilja till pånyttfödelse. Det naturens bud, som i »Snöklockan» endast förnams som en hviskning, lätt som vårvindens, har i »Näckrosen» blifvit till en med bjudande röst uttalad befallning, hvilken kvinnan här bereder sig att lyda. — Utsträckt i all sin fågring på en bädd af näckrosblad hvilat hon väntande — medan vattnets andar, förkroppsligade i sinnligt blickande manshufvuden rundt om på statyns fotställning, yra sjunga hennes bröllopsång.

Aldrig har Hasselbergs formsinne skapat en mer fulländad kvinnogestalt, en mer bedårande representant för det kön, som har släktets uppehållelse till sitt skönsta lifskall. För Hasselberg, liksom för hvarje äkta konstnär, ägde detta ämne i sin djupa mänsklighet en höghet, som uppfordrade honom att trotsa alla spetsborgerliga betänkligheter mot att framställa det.

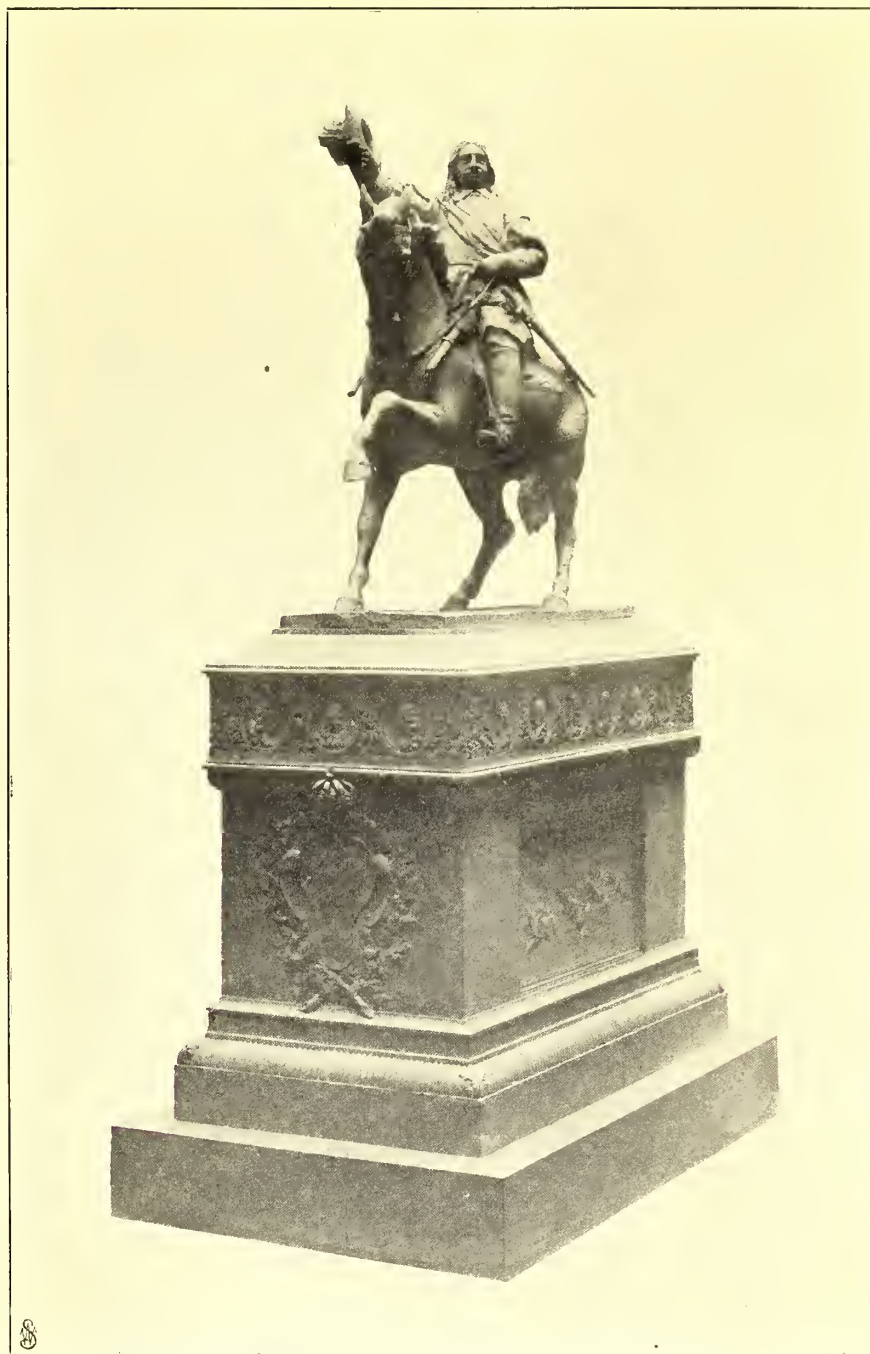

Fot. B. Orling.

VIKTOR RYDBERG.

Ofullbordad statyett. Tillhör fru Susen Rydberg
å Djursholm.

Vid sidan af dessa statyer hann Hasselberg under sin korta konstnärsbana utföra en mängd porträttbyster och medaljonger samt de förut af mig flyktigt nämnda dekorativa figurgrupperna i Fürstenbergs galleri. Bland bysterna torde den af målaren Ernst Josephson vara mest fulländad. Alla bära prägeln af lif och karakter, men alla äro ej hvad själfva kompositionen angår vällyckade. Eget nog förstod ej Hasselberg, trots sitt säkra formsinne, konsten att fyndigt afskära en figurs öfverkropp så att denna med hufvudet bildade ett väl afrundadt helt. Förmodligen fanns det i detta afhuggande af en del från en levande organism, hvilken först i sin helhet ger full idé om sin ändamålsenlighet och skönhet, något för Hasselberg sårande, som omedvetet gjorde hans hand ovig. När Hasselberg behandlade hela människokroppen, blef hans komposition alltid lika väl afvägd som storslagen i hållningen. Bland de svåraste uppgifter han som konstnär hade, var den att med figurgrupper dekorera takfrisen till det då under byggnad varande Fürstenbergska galleriet i Göteborg. Lyckligtvis hade han frihet att själf välja sina ämnen, och han valde också något af det, som intresserade honom mest i lifvet. I en serie af sex allegoriska figurgrupper framställde han vår tids stora uppfinningar, därmed också förhållande de i dem levande naturkrafterna. Bland dessa grupper torde de, som äga de våldsammaste rörelserna: »ångan» och »dynamiten» taga priset framför de öfriga: »elektriciteten», »magnetismen», »telefonen» och »fotografien», hvilka alla äro hållna i lugna, enkla ställningar. »Ångan» representeras af en kvinnlig och en manlig figur (vattnet och elden) hvilka, utsträckta å ömse sidor om en liten dekorativt formad ångpanna, synas i vildt arbetande ställningar jäkta framåt mot åskådaren. Den i hög grad originella rörelsen, som endast genom liniernas lyckliga balans tillstädjer gruppen plastisk ro, ger ett intryck, hvilket lika osökt som genialt erinrar om de arbetande pistongerna å ett lokomotiv. Den manliga figurens väldiga, kraftfulla skuldra synes bunden åt den sida, där ångpannan är — en bild af den bundna kraften; i öfrigt är hans muskulösa kropp fri till rörelse. — »Dynamiten» är lika originel. Här se vi åter en man och en kvinna; denna gång skilda åt af ett klippblock. Kvinnan synes utan eftertanke, blind och fanatisk, störta med hufvudet mot klippan, som remnande hotar henne med undergång. Mannen å sin sida ses försiktigt med senig

Fot. Aron Jonason.

ESKISS TILL MONUMENT ÖFVER KARL X GUSTAF.

Sockeln under medverkan af F. Boberg.
I gips i Goteborgs museum.

Fot. A. Jonason.

NÄCKROSEN.

I marmor (huggen af Chr. Eriksson) i Fürstenbergska galleriet i Göteborg;
reproducerad i mindre skala i marmor (huggen af Hasselberg).

arm bräcka blocket i bitar; det kraftiga hufvudet håller han härvid i medveten själfbevaringsdrift halft bortvändt från sitt arbete; kring den fasta munnen hvilar ett drag af djärf beräkning och seg energi. De två figurernas linier förena sig här liksom i föregående grupp till ett väl afvägdt och uttrycksfullt helt. Kompositionen är på en gång dekorativ och suggestiv, alltså fyller den de två *ändamål*, hvilka konstnären här hade att tillgodose. Till sammans uppenbara grupperna, hvilket mäktigt sinne för dekorativskulptur Hasselberg ägde, och ofrivilligt föres tanken inför dem till Michel Angelos stolta skapelser i Mediceernas kapell, utan att det därför kan bli tal om någon imitation efter dessa. Den dekorativa skulpturen har i olikhet med den själfständiga statyskulpturen att i sina beräkningar medtaga *platsen*, på hvilken konstverket för framtiden skall blifva, *omgifningen*, som skall bilda dess ständiga bakgrund och ram. Dessa beräkningar förstod Hasselberg att göra som få skulptörer i vår tid, och det är att beklaga, att det sedermera aldrig gafs honom tillfälle att förnya dessa försök i en stor dekorativ stil, så sällsynt i vårt aflägsna land.

Fot. H. Hamnqvist.
VALLMO.
Eskiss i lera.

Fot. H. Hamnqvist.
SKOGSNYMF.
Eskiss i vax.

Fot. H. Hamnqvist.
FONTAN.
Eskiss i lera.

Fot. H. Hamnqvist.
SANDALBINDERSKAN.
Eskiss i lera.

Man skulle vara benägen att tro, att Hasselberg med dessa dekorativa anlag borde hafva varit särskildt lämpad att skapa historiska monument. Detta var likvisst ej fallet. Hasselberg måste, för att lyckas i sitt arbete, alltid vara helt och hållet besjälad af sitt ämne, och demokraten Hasselbergs intresse låg icke inom det område, där man finner våra stormäns krigiska bedrifter besjungna. — På en gång envis och plikttrogen, ville Hasselberg emellertid icke, när han en gång gifvit sig i leken med en uppgift sådan som skizzerna till Oxenstierna eller Karl X Gustaf, höra talas om den begränsning, som omöjliggjorde ett helt lyckligt resultat af hans arbete. Hasselberg såg då ej längre själf, att hans konstnärliga intresse helt och hållet låg inom det stora naturlifvets och det »evigt mänskligas» område — ett område så vidsträckt och storslaget, så fyllt af poesi och af kraft, af innerlighet och af vildhet, att det aldrig skulle ha upphört att gifva hans rika fantasi och hans formsäkra, aldrig tröttnande hand ämnen till nya och åter nya hänförande verk.

Men ödet hade annorlunda beslutat.

Plötsligt och obarmhertigt vred döden mejseln ur den idoga handen och andade sin iskyla in öfver de lifsvarma drömmar konstnären ännu närde i sin inbillning. Endast de verk, som redan voro fullbordade, kunde han icke nå — de tillhöra odödligheten, i den mån äkta konst gör det.

Hasselberg var född i närheten af Ronneby 1850. Han dog i Stockholm 1894.

Richard Bergh.

Fot. H. Hamnqvist.

MIGNON.
Eskiss i vax.

Till

Herr och Fru Pontus Färstenberg

Snicklockan

Dikt af Ernst Josephson

För en röst och piano
komponerad

af
Karl Valentin

Snölockan.

Karl Valentin.

Andante con moto.

Sång.

Piano.

pp
poco cresc.
Red. una corda

8
dimin.

8

poco cresc. *poco più cresc.* *dimin.*
3 3
*Red.**
Tre corde

p

Det fal - ler i flocc - kar, det fal - ler allt fler, det

snö - ar kring nor - dan - lan - den, och sko - gar - ne

bäd - da sig mer och mer i drif - vor - nas hvi - ta tåc - ke

ner. Och fi - ska - rens sku - ta du ö - - de

ser, där hon lig - ger kring - fru - sen vid stran - - - den.

Più lento.

Men vår - sol stäl - de en stil - la bön till da - lens drivva, som smäl - te,

p

Red. * Red. * Red. * Red. * Red. *

cresc.

långt in - nan mar - - ken än blifvit grön hon väck - te en li - ten

Red. * Red. * Red. * Red. * Red. *

p

pp

blomma ur snön, en dröm - man - de snö - klocka, ljuv - lig och skön, som lös - te sig

poco rit.

Red. * Red. * Red. * Red. * Red. *

una corda * *Tre corde* *

Allegro.

fri från sit *ff* bäl - te. Väl - kom - men, du blom - ma,

cresc. molto

ff

mf

dolce

Red. * Red. *

så blyg och skär, som väx - er bland snö upp ur jor - den.

p
För län - - ga vin - tern, som hem - ma är, ett

p
cresc. poco a poco

Red. * Red. *

ljuf - - ligt lög - te du in - ne-bär. Du lil - la blom - ma, du

ritenuto

Red. *

är oss kär, du lof - var oss som - mar i

a tempo
molto cresc.

Nor - - den, som - - mar i Nor - den!

f
ff
ritenuto
a tempo

Red. * Red.

f
ff

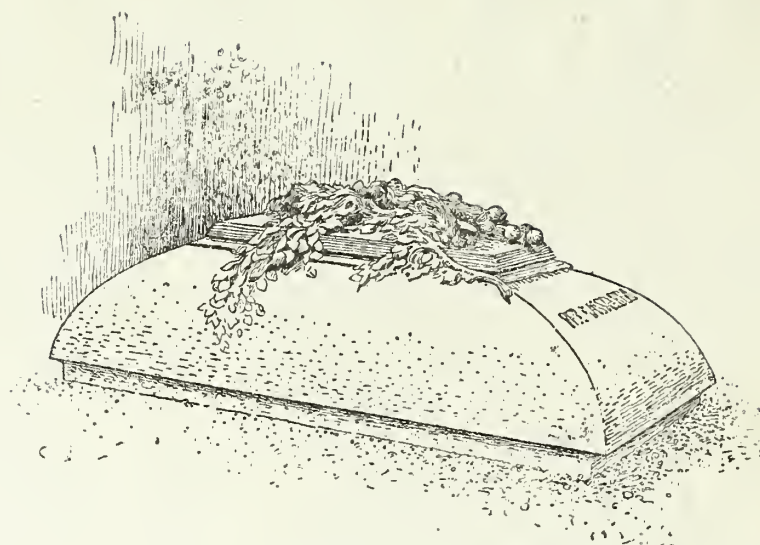
Red. * Red. *

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGENS ALBUM VI

PER HASSELBERG

1850—1894

HASSELBERGS GRAFVÅRD.
KOMPONERAD AF CHR. ERIKSSON.
TECKNING AF CARL LARSSON.

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01378 4034

